हेटौंडा उपमहानगरपालिका

१९ नं. वडा कार्यालय

बस्तिपुर, मकवानपुर

बागमती प्रदेश, नेपाल

बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि पञ्चवर्षिय रणनीतिक योजना

आ.व. २०८१/०८२ देखी २०८५/८६ सम्म

<u>प्रकाशक</u>

हेटौंडा उपमहानगरपालिका

१९ नं. वडा कार्यालय

प्रथम संस्करण, २०८१ श्रावण

हेटौंडा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १९ को नक्सा

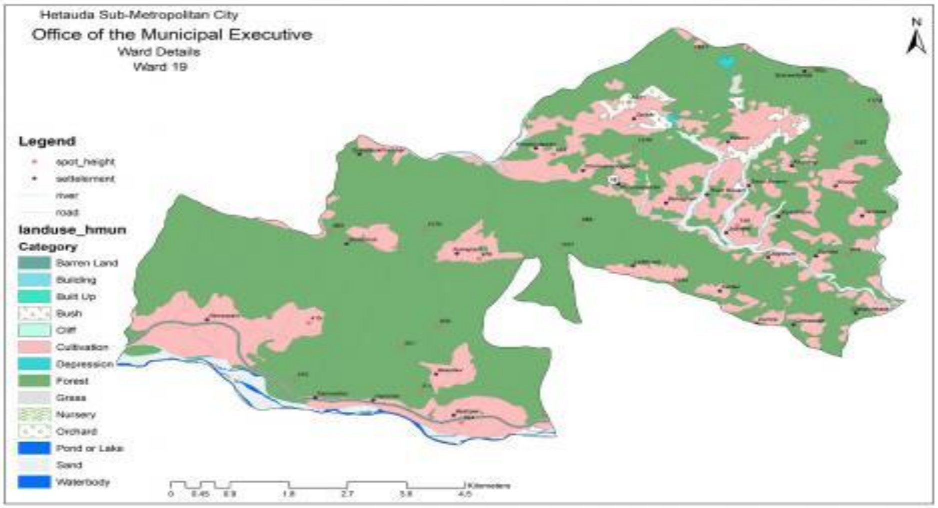

<u>सम्पादन सल्लाहकार</u>

श्री नरनाथ सुवेदी, वडा अध्यक्ष, १९ नं. वडा
श्री रमा गोले, वडा सदस्य, १९ नं. वडा
श्री रिता सुनार, वडा सदस्य १९ नं. वडा
श्री प्रताप सिंह थिङ, वडा सदस्य १९ नं. वडा
श्री राजकुमार वज्यू, वडा सदस्य १९ नं. वडा

<u>लेखन तथा सम्पादन</u>
महिला बालबालिका तथा समावेशीकरण महाशाखा

<u>लेखन सहयोग</u>
<u>मिना देवकोटा</u>ः बालमैत्री वडा सम्पर्क कर्मचारी, १९ नं. वडा
दीपेन्द्र ढकाल, वडा सचिव, १९ नं. वडा कार्यालय

डिजाईनिङ्ग/पेज सेटिङ्ग : हेटौंडा उपमहानगरपालिका, १९ नं. वडा

सर्वाधिकारः १९ नं. वडा कार्यालय

पत्र सङ्ख्याः

चलानी नं.:

मितिः २०८१/०६/१६

मेरो प्रतिवद्धता

बालबालिकाहरु हाम्रो अमूल्य सम्पत्ति हुन, यिनीहरु वर्तमानका साझेदार र भविष्यका कर्णधार हुन जसको हामिले संरक्षण गर्नु पर्दछ । यिनिहरुको सुन्दर भविष्य निर्माणमा घरपरिवारको साथै यस वडाको ठूलो जिम्मेवारी र दायित्व हुन्छ। भविष्यमा वडा सञ्चालनको एउटा ठूलो हिस्सा ओगटेको आजको बालबालिकाको क्षेत्रमा हामिले लगानी गर्नु आवश्यक छ।

यहि कर्तब्य वोध भई यस १९ नं. वडाले २०७९ मंसिर २४ गते देखी बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतीको अवलम्बन गरी अवधारणाको सघन रुपमा सुरुवात गरेको थियो।जसको फलस्वरुप हाल १९ नं. वडा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणाको अन्तिम चरणमा आइपुगेको अवस्था छ।

यस वडामा बालमैत्री स्थानीय शासनको कार्यान्वयनका लागि बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ ले ब्यवस्था गरेका ५१ वटा सूचक प्राप्तिका लागि यस वडालाई उपयुक्त ठानी सघन रुपमा कार्यान्वयन गर्दै आज घोषणाको अन्तिम चरणमा आइपुग्दा तथ्याङ्कको अवस्था अध्यावधिक गरी सरोकारवालाहरुको सहभागितामा सूचकको अन्तिम अवस्था मापन, कागजात व्यवस्थापन फाईल सूची अनुगमन गराई वडाको अन्तिम प्रतिवेदन र स्थिति पत्र प्रतिवेदन प्रकाशनको आधारमा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाको निरन्तर दिगोपनाका लागि आ.ब. ०८१/०८२ देखी ०८५/०८६ सम्मको पञ्चबर्षीय रणनीतिक योजना तयारी गर्न पाउँदा खुसी लागेको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय बाल अधिकार महासन्धि सन १९८९ नवेम्बर २० मा नेपाल पक्ष राष्ट्र भई हस्ताक्षर गरी बाल अधिकारका ४ पक्ष (बाल बचाऊको अधिकार, बाल संरक्षणको अधिकार, बाल विकासको अधिकार, बाल सहभागिताको अधिकार) संरक्षणमा विशेष जोड दिईएको छ। बालबालिकाको हक हितका लागि बनेको संवैधानिक व्यवस्था, ऐन, नीति, निर्देशिका, कार्यविधिहरुको अक्षरस पालना गराउनु यस वडाको परम् कर्तब्य हो भन्ने महसुस भएकै छ ।यस रणनीतिक योजना वमोजिम आगामी दिनमा स्थलगत कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनका लागि आवश्यक श्रोत साधनको निरन्तर व्यवस्था गरिने प्रतिबद्धता ब्यक्त गर्दछु ।

अन्तमा यस १९ नं. वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा तथा बालमैत्री स्थानीय शासनको एउटा सिकाई केन्द्रको रुपमा स्थापना गर्ने कार्यमा आ-आफ्नो तर्फवाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग तथा समन्वय गर्नु हुने सबैमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु।

सम्पूर्ण बालबालिकाको उत्तरोत्तर प्रगति तथा उज्वल भविष्यको कामना।

नरनाथ सुवेदी
वडा अध्यक्ष एवम्
अध्यक्ष, बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

१. वडाको परिचयः

यस हेटौंडा उपमहानगरपालिकाको वडा नं. १९ साविकको १ २ ४ ६ र ७ मिलेर बनेको हो । यसको कुल क्षेत्रफल ४७.०४ वर्ग किलोमिटर रहेको छ। क्षेत्रफलको आधारमा यस वडा सबै भन्दा ठुलो वडा हो ।यस वडा को पुर्वमा वडा नं. १ र ३, पश्चिममा मनहरी गाउँपालिका र राक्सिराङ गाउँपालिका, उत्तर तर्फ कैलाश गाउँपालिका र भीमफेदी गाउँपालिका पर्दछ भने दक्षिणमा मनहरी गाउँपालिका पर्दछ। यसको अधिकांस भागहरु ग्रामिण छन।यस वडा भित्र गुम्बा डाँडा, गोरक्ष ताल जस्ता पर्यटकीय स्थल रहेका छन् ।

घर धुरी सर्वेक्षण २०७९ अनुसार यस वडाको कुल जनसंख्या १००९४ रहेको छ जसमध्ये ४९९३ महिला, ५१०१ पुरुष छन् ।यस वडामा कुल बालबालिका ३३५० छन् जसमा बालक १७२७ र बालिका १६२३ रहेका छन् ।

यस वडाको सबै भन्दा धेरै २५ प्रतिशत मानिसहरुको मूख्य पेशा ज्याला मजदुरी रहेको छ । २२% मानिसहरु कृषि पशुपालन र फलफुल खेतिमा आबद्ध रहेका छन । १८% मानिसहरु व्यापार व्यावसायमा संलग्न रहेका छन्।१७ प्रतिशत मानिसहरु बैदेशिक रोजगारीमा रहेका छन् ।१४ प्रतिशत मानिसहरु सेवा नोकरीमा रहेका छन् भने ४ प्रतिशत मानिसहरु अन्य पेशामा आबद्ध छन् ।

यस हेटौंडा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १९ ले २०८० चैत्र १५ गते पूर्ण खोप, २०७३ भाद्र ३० गते पूर्ण साक्षरता र २०६७ चैत्र २१ गते खुल्ला दिसा मुक्त वडा घोषणा गरिसकेकोले नेपाल सरकारको मापदण्डको आधारमा तयार भएको बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्न आवश्यक विभिन्न सूचकहरु पार गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्ने अभियानमा रहेको छ। हेटौंडा १९ नं. वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्नका लागी हेटौंडा उपमहानगरपालिका, विभिन्न संघ संस्था, विभिन्न सरोकारवालाहरुको प्रयास र सहयोगबाट यस वडालाई यहि २०८१ साल मंसिर मसान्त भित्र बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गरी बालअधिकारको सुनिश्चितता तथा घोषणा पश्चात निरन्तर दिगोपना यस वडाको हालको प्रमुख उदेश्य रहेको छ ।

२.बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि रणनीतिक योजना

पृष्ठभूमिः

सुदृढ, सक्षम, जवाफदेही स्थानीय शासन पद्धति मार्फत बाल अधिकारको समग्र पक्ष कार्यान्वयन गरी नेपालको संविधान २०७२ बमोजिम स्थानीय तहमा बाल अधिकार सुनिश्चित गर्न ल्याइएको शासकीय अवधारणा नै बालमैत्री स्थानीय शासन हो । संविधानमा भएको बाल अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ परिच्छेद ३ दफा १२ को उपदफा २ को (ग), बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५, बाल अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि (CRC),१९८९, लगायत बालबालिका सम्बन्धी अन्य कानून, वडा नगरको नीति तथा कार्यक्रमहरुले समेत बाल अधिकारको समग्र पक्षलाई सम्बोधन गरेको छ । यो वडा समुदायको नजिकमा रहेर सेवा प्रवाह गर्ने निकायको रुपमा स्थापित भईसकेको छ । यस सन्दर्भमा बाल अधिकारको विषयलाई स्थानीय तहको समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा अन्तरनिहित गर्दै कार्यान्वयनमा लैजान उपयुक्त देखिन्छ । यस वडाले सोही कार्यलाई आत्मसाथ गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन र बाल अधिकारको विषयलाई समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा समावेश गर्ने प्रतिवद्धता गरेको छ ।

असहाय, अनाथ, अपाङ्गता, जोखिममा रहेका बालबालिकाको संरक्षणमा जोड दिदै सबै सरकोरवालाहरुको सहभागिता सहितको बाल सहभागिताको माध्यमबाट बालबालिकाको अधिकार संरक्षण र प्रर्वद्धन गर्न योजनावद्ध कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी वडालाई २०८१ कार्तिक मसान्त भित्र बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गरी घोषणा पश्चात यसको निरन्तर दिगोपनाको सुनिश्चित गर्नको लागि यो बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चातको रणनीतिक योजना तयार गरीएको छ ।

२.१ रणनीतिक योजनाको लक्ष्यः

यस बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चातको दिगोपनाको लागि तयार गरीएको रणनीतिक योजनाका लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीतिहरु यसप्रकार रहेका छन् ।

लक्ष्यः

१. सुदृढ, सक्षम र जवाफदेही स्थानीय शासन पद्धति मार्फत बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धनबाट बाल अधिकारको सुनिश्चततालाई निरन्तरता प्रदान गर्ने ।

२.२ रणनीतिक योजनाको उद्देश्यहरुः

१. बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात पनि प्राप्त उपलव्धिहरु कायम राख्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासनका ५१ वटै सूचकहरु शत प्रतिशत हाँसिल गर्ने,
३. बालबालिकालाई प्रदान गरिने सेवा र अधिकारको क्षेत्रगत गुणस्तरमा सुधार गर्ने,
४. रणनीतिक योजना बमोजिम उचित लगानी गर्ने,
५. थप गुणस्तरीय बालमैत्री वातावरण तयार गर्ने,
६. सरोकारवालाहरुको अपनत्व बोध गराउँदै समग्र वडाको शासकीय पद्धतिलाई बालमैत्री बनाउने ।

२.३ रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

वि.सं. २०८० मंसिर २४ गते देखि बालमैत्री स्थानीय शासन अवलबन गरी विविध चरणमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, कार्यविधिहरु, बालबालिकाको आवधिक लगानी योजना, बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा कार्ययोजना लगायतका योजनाहरु निर्माण गरी उक्त नीति तथा योजनाहरु कार्यान्वयन गरीएको छ । बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा तोकिएको न्यूनतम ५१ ओटा सूचक तथा ५ चरणको २८ ओटा तहगत खुड्किलाहरुलाई मूल आधार मानी उक्त सूचक तथा तहगत खुडकिला प्राप्त गरीसकेको अवस्था छ ।हासिल भएका अवस्थालाई निरन्तर टिकाई राख्न अत्यन्त जरुरी छ । बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा पश्चात यसको दीगोपनाका लागि रणनीतिक योजना तयारी गर्दा विशेष रुपमा निम्न प्रक्रिया अवलम्बन गरीएको छः

- वडाका जनप्रतिनिधिहरु, वडा सचिव, बालबालिका, प्रतिनिधि, शैक्षिक संस्थाहरु, स्वास्थ्य संस्था ,बालमैत्री वडा सहजकर्ता, टोल विकास संस्थाहरुसंग कार्यशाला गोष्ठी,
- बिषयगत तथ्याङ्क अध्यावधिक (अभिलेखको आधार लिई),
- बैठकमा सूचना संकलन गरी नगर र वडा सरोकारवालाहरुसंग सुझाव र पृष्ठपोषण माग ,
- उपनगरस्तरीय बालवस्तुगत विवरण,

- स्थलगत अनुगमन,
- नगरको नीति तथा कार्यक्रम वजेट।

२.४ दिगोपनाका लागि पञ्चबर्षीय रणनीतिक योजना तर्जुमाको औचित्यः

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्नु मात्र आफैमा पूर्ण प्रकृया होइन। घोषणा पश्चातको दिगोपना र निरन्तरतालाई ध्यानमा राख्न नसकिएमा घोषणा गर्नुको औचित्य नरहन सक्छ । त्यसकारण बालमैत्री स्थानीय शासनलाई निरन्तर टिकाइ राख्न रणनीतिक योजनाको विशेष आवश्यकता महशुस गरी यो पञ्चवर्षिय रणनीतिक योजना तयार गरीएको छ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ अनुसार बाल बचाऊ, बाल संरक्षण, बाल बिकास, बाल सहभागिता तथा संस्थागत बिकास अन्तर्गत सूचकहरुमा ३८ वटा सूचक १०० प्रतिशत र १० वटा सूचक अधिकतम ८०,९०,९५ प्रतिशत नतिजा प्राप्त गरेपश्चात घोषणा गर्न सकिने प्रावधान भएतापनि त्यसले पूर्णता नपाउने देखिन्छ । तसर्थ बाल बचाऊको पूर्ण स्तनपान, गर्भवती र सुत्केरी जाँच, आइरन चक्की, हात धुने आनी बानी, त्यसैगरी बाल संरक्षणका बाल विवाह, बालश्रम, घरेलु हिंसा, बाल संरक्षण प्रणाली, बाल विकास अन्तर्गत बालमैत्री शिक्षण सिकाइ, आधारभूत शिक्षा, छात्रामैत्री शौचालय, बाल सहभागिता अन्तर्गत निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता, बाल समूहको क्षमता विकास एवं सक्रियता र संस्थागत विकास अन्तर्गत विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्रियाशिलता लगायतका सूचकहरुमा ८० प्रतिशत नतिजा प्राप्त गर्दा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्न सकिने भएपनि ५१ वटा सूचकको अन्तिम अवस्था मापन गर्दा ४४ वटा सूचकमा १००, १ वटा सूचकमा ९८, ३ वटा सूचकमा ९५, १ सूचकमा ९०, १ सूचकमा ८५ र १ सूचकमा ८० प्रतिशत नतिजा हांसिल भएको देखिन्छ। उल्लेखनीय सुधार र निरन्तरताका साथ सत प्रतिशत लक्ष्य प्रासिका लागि यो रणनीतिक योजनाको औचित्य रहेको छ । साथै सत प्रतिशत नतिजा प्राप्त भएका सूचकहरुमा सोही नतिजाको निरन्तरताको लागि समेत यो रणनीतिक योजनाको औचित्य रहेको छ।

३.हेटौडा उपमहानगरपालिका १९ नं. वडाको शासकीय अवस्था विश्लेषणः

सबल पक्ष	❖ वडाका जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल र मुख्य बिषयगत सरोकारवालाहरु वडाको समृद्धि र विकासका लागि एकजुट हुने गरेको, ❖ खुल्ला दिशा मुक्त वडा घोषणा भएको, ❖ पूर्णखोप वडा घोषणा भएको, ❖ पूर्ण साक्षर नगर घोषणा भएको, ❖ शैक्षिक संस्थाको पहुँच रहेको, ❖ बालमैत्री स्थानीय शासनको सवालमा समुदाय सचेत भएको, ❖ बालमैत्री स्थानीय शासनको सवालमा उत्पन्न समस्या माथि कार्यपालिकाले बिशेष चासो लिई समाधान गर्ने गरेको,

	❖ बाल समूह तथा बाल समूह संजाल सक्रिय भएका, ❖ बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको विकास भएको, ❖ बाल अधिकार संरक्षण नीति, बालबालिका सम्बन्धी ऐन लगायतका कानून कार्यान्वयनमा रहेको, ❖ बालमैत्री सहजकर्ता निरन्तर परिचालन हुनु, ❖ वडा तथा नगरमा बालमैत्री शाखाको स्थापना हुनु र वडामा १ जना जनप्रतिनिधि सम्पर्क व्यक्तिको रुपमा काम गर्नु।
दुर्वल पक्ष	❖ मागको आधारमा श्रोत साधनको उपलब्धतामा कमी छ, ❖ आवश्यक पूर्ण जनचेतनाको अभाव छ, ❖ सबै विद्यालयका भौतिक संरचना बालमैत्री अपाङ्गमैत्री व्यवस्थापनमा एकरुपता छैन, ❖ बालश्रम अन्त्य गर्न कठिन छ, ❖ बालबालिका लागुपदार्थ दुर्व्यसनमा लाग्ने जोखिम बढ्दो छ । ❖ ग्रामिण क्षेत्र भएकोले विद्यालयमा टिकाउदरमा चुनौति रहेको छ।

४. हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरुको विद्यमान अवस्थाः

मिति २०८१।०६।१६ मा बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरुको अन्तिम मापन गर्दा देहाय बमोजिमको अवस्था रहेको छ ।

क) बाल बचाऊ

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा उल्लेख गरीएका बाँच्न पाउने अधिकार सम्बन्धी सूचकहरुको वडास्तरीय अन्तिम अवस्था यस प्रकार रहेको छ ;

क्र. स.	सूचक	आधार वर्षको अवस्था (०७९/८०)	हालको अवस्था (२०८१/०६/१५ सम्म)	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या

१	गर्भवती महिलाहरुले कम्तिमा प्रसूति पूर्व ८ पटक र प्रसूति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ४ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको हुनुपर्ने		१००%	९५%	८९ जना गर्भवती मध्ये समयानुसार सवैले जाँच गराईरहेका छन्। ८९ सुत्केरी आमा सहित नवजात शिशु सबैले जाँच गराएका छन्।
२	गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएका हुनेछन् ।		१००%	९५%	८९ जना गर्भवती मध्ये समय पुगेका सबै जनाले टिडी विरुद्धको खोप लगाएका छन्।
३	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुले आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएका हुनेछन् ।		१००%	९५%	८९ जना सुत्केरी सबैले २२५ वटा आइरन चक्की खाएका छन् र गर्भवतीले नियमित खादैछन्।
४	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराईएका हुनेछन् ।		८५%	८०%	८९ जना गर्भवती मध्ये ६३ जना स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएका छन् १२ जना स्वास्थ्य कर्मीको सहयोगमा घरमा सुत्केरी भएका छन् भने १४ जना दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको सहयोग बिना घरमा सुत्केरी भएका छन्।
५	६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्य रुपमा पूर्ण स्तनपान गराएका हुनेछन् ।		९०%	८०%	८५ जना शिशु मध्ये ७६ जना शिशुले पूर्ण स्तनपान पाएका छन्। ९ जनाले पाएका छैनन्।
६	छ महिना देखि पाँच वर्ष मूनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाईएको हुनेछ।		१००%	१००%	६ महिना देखि ५ वर्ष मूनिका ९६१ जना सबै बालबालिका ले वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खाएका छन्। क्याप्सुल खाएका छन्।

७	१५ देखी २३ महिना भित्रका प्रत्येक बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पूर्ण खोप प्राप्त गरी पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको हुनेछ।		१००%	१००%	१५ देखी २३ महिना भित्रका सबै ६५० जना बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पूर्ण खोप प्राप्त गरी पूर्णखोपयुक्त वडा घोषणा भएको छ।
८	एच्आईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाले ARV prophylaxis पाएका हुनेछन्।		१००%	१००%	एच्आईभी संक्रमित बालबालिका नभएको।
९	सबै घरपरिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका घरपरिवार सबैले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका छन्।
१०	कमतौल, पुड्को र ख्याउटेपन हुने पाँचवर्ष मूनिका बालबालिकाहरुको संख्यामा कमी आएको हुनेछ ।		१००%	८०%	कमतौल, पुड्को र ख्याउटेपन हुने पाँचवर्ष मूनिका बालबालिकाहरु नभएको।
११	अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	यस वडामा अति कडा कुपोषण भएका बालबालिका नभएको।
१२	सबै घरधूरी मा आधारभूत तहको खानेपानीको सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	सबै घरधूरी मा खानेपानीको सुबिधा रहेको छ।
१३	चर्पी गएपछि, बालबालिकाको दिसा धोएपछि र खाना खानु/खुवाउनु अघि साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	सबै घरपरिवारमा साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको छ।

१४	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग भएको तथा खुला दिसामुक्त घोषणा भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग गरेका छन र खुला दिसा मुक्त घोषणा भइसकेको छ।

ख) बाल संरक्षण

बाल संरक्षणका सूचकको अवस्था यस प्रकार रहेको छः

सि.नं.	सूचक	आधार वर्षको अवस्था ०७९) (८०/	हालको अवस्था २०८१/०६/१५	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	५ वर्ष मूनिका सबै बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	कानूनी अड्चन भएका बाहेक वडाको घटना दर्ता अभिलेख अनुसार सबै बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको।
२	निकृष्ट प्रकारको बालश्रम अन्त्य गर्दै प्रभावित बालबालिकाको पुनर्स्थापना भएको हुनेछ।		१००%	१००%	वडा बाल अधिकार समिति र टोल विकास बाट नियमित अनुगमन एवं निगरानी भएको । यस वडाको १४ वर्ष मूनिका ३४६२ जना बालबालिका कोहि पनि कुनै प्रकारको श्रममा नरहेको।
३	स्थानीय तह बालविवाह मुक्त भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडा बाल अधिकार समितिटोल , विकास र बालसमूहबाट सचेतनामुलक कार्यक्रम साथै नियमित अनुगमन गरीएको र हाल सम्म २० वर्ष मूनि उमेर भएकाले विवाह नगरेको ।
४	घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान)विद्यालय, सामाजिक चाडपर्व, भेला (मा बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, बेवास्ता र दुव्यवहारमा कमि आएको हुनेछ ।		९५%	८०%	वडा बालअधिकार समितिटोल , सुरक्षा निकाय आमा समु ,विकास र बालसमूहको सकृयतामा बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित र क्रियाशिल सचेतनामुलक ,रहेको अभिमूखीकरण र अन्य कार्यक्रम सञ्चालन भएको।
५	समुदायमा आधारित बाल संरक्षण		१००%	१००%	वडा बालअधिकार समितिको बैठक

	प्रणाली स्थापित भई सञ्चालनमा ल्याईएको हुनेछ।				नियमित आमा ,टोल विकास ,समूह , सुरक्षा निकाय र बालसमूहको सकृयता मा बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित र क्रियाशिलवडामा , ,वडा ,बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना विद्यालय र प्रहरी चौकीमा बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति तोकेको र गुनासो पेटिका राखि सुनुवाईको व्यवस्था बालमैत्री वडा सहजकर्ता ,मिलाईएको परिचालन।
६	छाउपडि, कमलरी जस्ता सामाजिक कुप्रथा नरहेको हुनेछ ।		९८%	९५%	यस वडामा यस्ता कुप्रथा नरहेकोले यो सूचक पूर्ण भएको पाईयो ।
७	स्थानीय तह/समुदायले १४ वर्ष मूनिका असहाय बालबालिका को संरक्षण गर्न विशेष (भएका) व्यवस्था गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडामा १४ वर्ष मूनिका असहाय बालबालिका नभएको र भएमा नगर मार्फत मासिक २००० शैक्षिक सहयोग उपलब्ध गर्ने व्यवस्था रहेको।
८	स्थानीय तहमा सडक बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनेछ ।सडक) (भएकोमा) बालबालिकालाई बालगृहमा राखी व्वस्थापन भएको हुने		१००%	१००%	यस वडामा सडक बालबलिका नरहेको।
९	स्थानीय तहमा रहेका विद्यालयहरुले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनन् ।		१००%	१००%	सबै विद्यालयले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनौ भनि लिखित प्रतिवद्धता गरेका छन ।
१०	कुलतमा लागेका बालबालिकाको लागि बाल सुधार गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाएको हुनेछन् ।		१००%	१००%	कुलतमा लागेका बालकलाई मामाघर नेपाल र बालिकालाई माईती नेपालमा राखी परामर्श र आवश्यकता अनुसार उपचार गर्न नगरसंग सम्झौता भए अनुसार वडाले सिफारिस गरि पठाउने व्यवस्था मिलाईएको।

ग) बाल विकास

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा उल्लेख गरीएका बालबालिकाको विकासको अधिकार सम्बन्धी सूचकहरुको अवस्था यस प्रकार रहेको छः

क्र.स.	सूचक	आधार वर्षको अवस्था /०७९) ८०	हालको अवस्था २०८१/ ०६/१५	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	३ वर्ष देखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भई टिकाउदर सतप्रतिशत रहेको हुनेछ) फरक क्षमता भएका बालबालिकाको हकमा विशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने (		१००%	१००%	यस वडाका ३ वर्ष देखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भई टिकाउदर सतप्रतिशत रहेको ।
२	५ देखि १४ वर्ष उमेर समूहका सतप्रतिशत बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म)पुरा गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका ५ देखि १४ वर्ष उमेर समूहका सबै बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा प्राप्त गरेको।
३	प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भई यसको प्रयोग भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	९ सामुदायिक र १ संस्थागत गरि १० वटा विद्यालय सबैमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालय प्याड र ईन्सिनेटर च्याम्बरको व्यवस्था भई यसको प्रयोग भएको।
४	सबै विद्यालयका पूर्वाधार) कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा बालमैत्री (, अपाङ्गतामैत्री र सुरक्षित भएका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका १० वटै विद्यालयमा पूर्वाधार,कक्षाकोठा) फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा(सुधार पश्चात बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र सुरक्षित हुँदै गरेको।
५	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त कृयाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।		१००%	१००%	यस वडाका १० वटै विद्यालयका विद्यार्थीलाई नियमित अतिरिक्त कृयाकलापमा सहभागी गराई सोको अभिलेखीकरण गरिएको।
६	सबै विद्यालयहरुले कुहिने र नकुहिने फोहोर अलग अलग बिर्सजन गर्ने व्यवस्था हुनेछन्।		१००%	१००%	सबै विद्यालयले कुहिने र नकुहिने फोहोर लेवल अनुसारको डस्टबिनमा वर्गिकरण गरि उचित विसर्जन गर्ने गरेको।

घ) बाल सहभागिता

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा उल्लेख गरीएका बालबालिकाको सहभागिता सम्बन्धी सूचकहरुको अवस्था यस प्रकार रहेको छः

क्र.स.	सूचक	आधार वर्षको अवस्था /०७९) (८०	हालको अवस्था २०८१/०६/१५	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	स्थानीय तहमा समावेशी आधारमा बाल संजाल गठन भई क्रियाशिल)न्यूनतम वार्षिक ३ वटा बैठक, ३ वटा कार्यक्रम संचालन (रहेका हुनेछन् ।		१००%	९५%	मिति २०८० बैशाख २९ गते गठन भएको वडास्तरीय बालसंजालको बैठक र अतिरिक्त कृयाकलाप नियमित र नगरमा सुचिकृत।
२	स्थानीय तहमा वस्ती वा टोल र विद्यालयहरुमा समावेशी आधारमा बाल क्लब गठन भै क्रियाशील) न्यूनतम वार्षिक ३ वटा बैठक, ३ वटा कार्यक्रम सञ्चालनरहेका (हुनेछन्		१००%	९५%	टोलस्तरीय १२ र विद्यालयस्तरीय ७ वटा गरी १९ बाल समूहको बैठक र अतिरिक्त कृयाकलाप नियमित सबै , बालसमूह वडामा सूचीकृत।
३	५ कक्षा भन्दा माथि अध्ययन अध्यापन हुने विद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बालक्लबको प्रतिनिधित्व रहनेछ		१००%	१००%	पाँच कक्षाभन्दा माथि अध्ययन हुने ५ वटा विद्यालयका ब्यवस्थापन समितिमा बालसमूहको आमन्त्रित सहभागिता रहेको।
४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लब/संजालको प्रतिनिधित्व रहनेछ।		१००%	१००%	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा वडा बाल संजालका १ बालक १ बालिकाको आमन्त्रित प्रतिनिधित्व रहेको।
५	स्थानीय तहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी सरोकारका संरचना / समितिहरुमा १२ देखि १८ वर्षका बालबालिकाको संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।		९५%	९०%	वडामा रहेको विभिन्न सरोकारवाला समितिमा १ बालक र १ बालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिएको।
६	बालभेलाबाट माग भई आएका योजनाहरु स्थानीय तहको योजनामा समाबेश भएका हुनेछन्।		१००%	१००%	मिति २०८०/०२/२६ गते आयोजित बालभेलाबाट प्राथमिकिकरण गरि माग भई आएका योजना वडाको वार्षिक

					बजेटमा समावेश गरिएको , पञ्चवर्षिय लगानी योजना नगर कार्यपालिकाबाट स्विकृत भएको।

ङ) संस्थागत विकास सूचकः

हेटौडा उपमहानगरपालिकाले २०७९ भाद्र ५ गते बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धति अवलम्बन गर्ने निर्णय गरीसकेपछि यस १९ नं. वडामा सूचक प्राप्ति सहित बालमैत्री वातावरण निर्माणका लागि निरन्तर कार्य हुदै आएको छ ।वडाले सबै मापदण्डहरु पूरा गरी बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाको संस्थागत विकासको महत्वपूर्ण आधार तय भएको छ ।

वडा कार्यालयले विगतका दिन देखि नै बालमैत्री स्थानीय शासनको संस्थागत विकासका लागि वडामा बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना गरी बालमैत्री स्थानीय शासनको गतिविधि सञ्चालनका लागि वडामा बालमैत्री सहजकर्ता परिचालन गरेको छ । बालबालिकाको आवधिक लगानी योजना बमोजिम बालमैत्री स्थानीय शासनका गतिविधिहरु सञ्चालन भइरहेका छन् । संस्थागत विकासको लागि बालसमूह गठन, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा आमन्त्रित बाल सहभागिता सुनिश्चित, बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति गठन गरी उक्त समितिहरुको क्षमता विकासका लागि सचेतनामूलक कार्यहरु गर्दै आइरहेको छ । विषयगत सरोकारवालाहरुको समन्वयमा नियमित अनुगमन र समीक्षा हुने गरेको छ । नगरवाट प्राप्त बालमैत्री आचारसंहिता कार्यान्वयनमा आएको छ । बालबालिकाको लागि आवधिक लगानी योजना तयार भई कार्यान्वयनमा आएको छ भने प्रत्येक वर्ष बालभेलाबाट आउने गरेका मागलाई समावेश गरी बालबालिकाको वार्षिक कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन हुने गरेको छ । बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति, वडा समिति, वडा स्तरीय बालसमूह संजाल, वडा बाल अधिकार समिति लगायतको नियमित वैठक बस्ने गरको छ । बाल संरक्षण कार्ययोजना तयार गरेको छ भने बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा र निरन्तर रुपमा संस्थागत विकासको लागि यस १९ नं. वडाले बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि पञ्चबर्षिय रणनीतिक योजना समेत तयार गरेको छ ।

संस्थागत विकासकै सन्दर्भमा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा, बाल अधिकार र बाल सहभागिताको सुनिश्चिता र बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि वडा तथा नगरले लिएका नीतिगत विषयहरुः

- बाल विवाह, निकृष्ट बालश्रम र बाल शोषणलाई निरुत्साहित गरिनेछ ,
- बालमैत्री आचारसंहिता, बालबालिकाको लागि आवधिक लगानी योजना, बालबालिकाको स्थितीपत्र अद्यावधिक गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चातको रणनीतिक योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
- न.पा. तथा वडास्तरीय प्रतिवद्धता अनुरुप सम्पूर्ण सूचकहरु पूरा गरी बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्दै २०८१ कार्तिक महिना भित्र बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गरिनेछ,

- लैङ्गिक तथा बाल अधिकारको विकेन्द्रित मूलप्रवाहीकरणका समस्त प्रक्रियामा वडा तथा स्थानीय तहको नेतृत्व रहने गरी सहजीकरण गरिनेछ,
- सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट सामाजिक सचेतना बढाउँदै नागरिकहरुलाई विकासमा आवद्ध गराइनेछ। आयआर्जन विकास, बालमैत्री, सरसफाई र वातावरणमैत्री टोल बनाउने कार्यमा स्वतःस्फूर्त सहभागी गराइनेछ,
- विद्यालयहरुमा बालबालिकाको सहभागिता र विकास सम्बन्धी अधिकारको सुनिश्चितता गर्दै बालबालिका प्रति हुने हिंसा र दुर्व्यवहारलाई निरुत्साहित एवं निषेध गर्न विभिन्न प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ,
- विद्यालय नियमितता कायम गर्न वडाको क्षेत्र भित्रका बाल विकास केन्द्रमा अध्ययन गर्ने बालबालिकाका लागि बाल विकास केन्द्रहरुलाई बालबालिकाको संख्याको आधारमा बालबालिका पोषण तथा खाजा निरन्तर उपलब्ध गराइनेछ,
- सभ्य, स्वावलम्बी, सुसंस्कृत, क्षमतावान, योग्य र दक्ष नागरिक उत्पादनका लागि किशोर किशोरी शिक्षा लागू गरिनेछ,
- स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत उपचारको क्रममा वडा भित्रका अशक्त, अपाङ्ग, बिरामी, वेवारिसे, असहाय, गर्भवती महिला तथा बालबालिकाहरुलाई प्रोत्साहनमा प्राथमिकता दिइने छ,
- वडा पूर्णखोप सुनिश्चित घोषणा भई सकेको छ। पूर्णखोप सुनिश्चित र दिगोपनाका लागि आवश्यक प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै लगिनेछ ।

संस्थागत विकास सूचकको अवस्था

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा उल्लेख गरिएका संस्थागत सूचकहरुको अवस्था यस प्रकार रहेको छः

क्र स	सूचक	आधार वर्षको अवस्था ०७९) (८०/	हालको अवस्था(२०८१/०६/१५	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	वडा बालमैत्री स्थानीय शासन समितिहरु गठन भई क्रियाशिल रहेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति र वडा बाल अधिकार समिति गठन र सक्रिय।
२	स्थानीय तहहरुले आफ्नो लागि बालमैत्री आचार संहिता र नीति नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका हुनेछन्।		१००%	१००%	निम्न नीतिकार्यविधि र निर्देशिका , :कार्यान्वयनमा ल्याईएको • हेटौंडा उपमहानगरपालिकाको बालअधिकार संरक्षण नीति२०७९ , बालमैत्री आचारसंहिता समावेश) (गरिएको • हेटौंडा उपमहानगरपालिका बालबालिका सम्वन्धी ऐन२०७७ , • बाल समूह संजाल गठन तथा सहजिकरण निर्देशिका२०७६, • बालकोष स्थापना र सञ्चालन कार्यविधि ,

					२०७९ • बालमैत्री स्थानीय शासन सहजकर्ता नियुक्ति सम्वन्धी कार्यविधि२०७७ , • प्रारम्भिक बालशिक्षा केन्द्र एवं शिशु विकास केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि , २०८० विद्यालय बस सञ्चालन निर्देशिका२०८० ,
३	गाउँपालिका/नगरपालिकामा कम्तिमा एक बाल उद्यान सहितको बालमैत्री सिकाई स्रोत केन्द्र सञ्चालनमा रहेको हुनेछ।		१००%	८०%	नगरस्तरीय बाल उद्यानमा सिकाई स्रोत केन्द्र स्थापना भई सञ्चालनमा ल्याईएको।
४	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण (प्रोफाईल)को आधारमा स्थानीय तहको विकास योजना र बालबालिकाको लागि लगानी योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ।		१००%	१००%	बाल वस्तुगत विवरण तयार भए पश्चात २०८०/१२/१७ मा पञ्चवर्षिय लगानी योजना निर्माण गरि नगर कार्यपालिकाबाट स्विकृत भएको ।
५	स्थानीय तहको योजना तर्जुमा पूर्व वार्षिक रुपमा वडा र गाउँ नगरपालिका तहमा बालभेला आयोजना गरी बालभेलाले प्राथमिकता तोकेको विषयलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनेछन्।		१००%	१००%	मिति २०८०/०२/ २६ गते आयोजित बालभेलाबाट प्राथमिकिकरण गरि माग भई आएका योजना वडाको वार्षिक बजेटमा समाबेश गरि कार्यान्वयन भएको।
६	स्थानीय तहमा बालबालिका सम्बन्धी स्थितिपत्र तयारी तथा प्रकाशन र अद्यावधिक भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडा नं. १९ को अन्तिम स्थिति पत्र २०८१ जारी हुँदै गरेको ।
७	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरुले स्थानिय तहले तोकेको न्युनतम मापदण्ड पुरा गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका १० वटै बाल विकास केन्द्र नगरको प्रारम्भिक बालशिक्षा केन्द्र एवं शिशु विकास केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि २०८० अनुसार सञ्चालन भइरहेको।
८	विद्यालयले कक्षा ६ देखि १० सम्मका विद्यार्थीहरुको लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरीक्त कक्षा सञ्चालन गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	सबै विद्यालयले अतिरिक्त क्रियाकलाप अन्तर्गत बालमैत्री वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरीक्त कक्षा सञ्चालन सञ्चालन गरिएको छ ।

९	आधारभूत शिक्षा पश्चात विद्यालयका शिक्षाबाट वञ्चित भएका बालबालिकाहरुले जीवन उपयोगी शिक्षा व्यवसायिक तथा सीपमुलक) प्राप्त गरेका हुनेछन् । (तालिम		८०%	८०%	यस वडामा आधारभूत विद्यालय शिक्षाबाट केहि बालबालिका बञ्चित रहेका र बालसमूहमा आवद्ध बालबालिकालाई नियमित रुपमा व्यावहारिक ज्ञानबोली , पारिवारिक संस्कार ,व्यवहार बारे जीवन उपयोगी शिक्षा दिने गरिएको ।
१०	स्थानीय तहमा रहेका प्रहरी चौकीहरुमा बालमैत्री कक्ष (कार्यालय) वा बालमैत्री सम्पर्क एकाई रहेको हुनेछ ।		१००%	१००%	स्थानीय ईलाका प्रहरी कार्यालयमा बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना गरि बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति समेत तोकिएको।
११	विद्यार्थी सवार हुने शैक्षिक संस्थाका सवारी साधनहरु स्थानीय तहले तोकेको न्युनतम मापदण्ड अनुसार बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडामा रहेका १० वटा विद्यालयलमा सवारी साधन नभएको।
१२	स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको हुनेछ		१००%	१००%	वडा कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको।
१३	बसपार्क, सिनेमा हल, हाट बजार, खेल मैदान जस्ता सार्वजनिक स्थलहरुमा बालमैत्री शौचालय र खानेपानी धाराको व्यवस्था भएको हुनेछ।		१००%	१००%	यस वडामा रहेको सार्बजनिक स्थानमा खानेपानी धारा र शौचालय बालमैत्री रहेको।
१४	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को समयमा बालबालिकाको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश भएको हुनेछ।		१००%	१००%	बाल सहभागिता सहित विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भई बैठक बसेको।
१५	विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको विशेष सहयोगको लागि संस्थागत व्यवस्था भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गरि विपद् व्यवस्थापन सामाग्री जगेडा राख्ने व्यवस्था हुदैं गरेको।

(स्रोतः अन्तिम सूचक मापन,२०८१)

५.हेटौडा उपमहानगरपालिका तथा वडामा बालबालिकाको क्षेत्रमा प्रत्यक्ष रुपमा कार्य गर्ने साझेदार/सहयोगी संस्थाहरुको पहिचानः-

बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा र यसको निरन्तरताको लागि नगर र वडा कार्यालयको प्रयासबाट मात्र सम्भव नहुने हुँदा वडामा रहेका विभिन्न संघ संस्था र साझेदार निकायहरुको सहयोग आवश्यकता पर्दछ । बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा तथा दिगोपनाका लागि सहयोग गर्ने सरोकारवाला निकायहरु यस प्रकार रहेका छन्:

कार्यालय/संस्थाको नाम	बालमैत्री स्थानीय शासनको क्षेत्रमा गर्ने मुख्य मुख्य काम
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	घोषणा दिगोपनाका लागि बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ तथा घोषणा कार्यविधि बमोजिम नगर तथा वडालाई अनुगमन, सहयोग, सुझाव नीति, निर्देशिका प्रदान।
बागमती प्रदेशको सरकार	संविधान, ऐन, कानून, कार्यबिधि अनुसार बालमैत्री स्थानीय शासन अवधारणलाई संस्थागत गर्न, आर्थिक तथा सामाजिक सहयोग,अनुगमन पृष्ठपोषण आदि ।
जिल्ला समन्वय समितको कार्यालय हेटौडा, मकवानपुर	वडा तथा नगरपालिकाको क्षमता विकास र बालमैत्री स्थानीय शासनको नियमित अनुगमन, दिगोपनाका लागि पृष्ठपोषण
नगरपालिका र वडा कार्यालयहरु	• केन्द्र र प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायवाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरु आ-आफ्नो क्षेत्रको सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी वा नगरी लागू गर्ने, • आफ्नो क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने, • बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि बिभिन्न संरचनाहरुको नियमित वैठक बस्ने, • बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनकालागि स्थानीयस्तरमा योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने, • बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनका लागि बजेट विनियोजन गर्ने, • बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति बनाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समावेश गर्ने, • बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको अनुगमन,समीक्षा तथा मूल्याङ्कन गर्ने, • बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरु समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट सञ्चालन गर्ने गराउने, • बालसमूह तथा संजालहरुको विकासमा सहयोग पुऱ्याउनु, • बालमैत्री स्थानीय शासनको बार्षिक प्रगति समीक्षा गर्ने, • आ–आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री

	बनाउने, • गर्भवती महिला एवं बालबालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवालाई बालमैत्री गराउने, • बालबालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने, • बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई बालमैत्री बनाउने, • विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलव्ध गराउने योजना कार्यान्वयन गर्ने, र व्यवहारीक तालिमको अवसरको व्यवस्था गर्ने • बालबालिकाको शारीरिक विकासको लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने, • बाल उद्यानको निर्माण सहित सिकाई स्रोत केन्द्रको व्यवस्था बिकास गर्ने, • सूचीकृत गरीएको बालसमूह तथा बालसमूह संजालहरुको तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने, • वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा निरन्तरताका लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने
नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखा र स्वास्थ्य चौकीहरु, शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक	• बाल बचाऊ अन्तर्गतका १४ वटा सूचकहरुको निरन्तर पूर्णताका लागि पोषण सचेतना, गर्भवती जाँच, सुनौला १००० दिन एवं सुरक्षित मातृत्वको कार्यक्रम सञ्चालन, पूर्णखोप अध्यावधिक निरन्तरता, भिटामिन ए, सरसफाई अभियान लगायत आवधिक लगानी योजनाको उल्लेखित कार्य गर्ने
संचारक्षेत्र, गै.स.स. तथा टोल विकास संस्था,अन्य समूह संगठन, संघसंस्थाहरु	• बालबालिकाको पोषण सुधार, बाल संरक्षण, क्षमता विकास, पूर्ण सरसफाई, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन र दिगोपनाका लागि सहयोग गर्ने । • बालमैत्री आचार संहिता व्यवहार सम्बन्धी प्रचार प्रसार गर्ने । • विद्यालय तथा समुदायलाई सरसफाईको विषयमा सचेत गराउने । • बाल विकास केन्द्र एवं अन्य कक्षालाई बालमैत्री गराउनका लागि आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोग गर्ने। • विद्यालय भर्ना अभियान, बालसमूहको क्षमता विकास,बाल अधिकार र बालमैत्री सम्बन्धी सचेतना

	कार्यक्रम लगायत बालबालिकाका लागि तयार गरिएको आवधिक लगानी योजनाका कार्यक्रम सञ्चालनमा सहयोग गर्ने।
सेफ हाउस, बालगृहहरु	असहाय, अनाथ, जोखिममा परेका बालबालिकाको लालन पालन प्रति सचेत रहि सेवा सम्भारको व्यवस्था गर्ने ।

६. घोषणाको निरन्तर दिगोपनाका लागि तयार गरिएका रणनीतिहरुः

वडा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा र निरन्तर दिगोपनाका लागि तयार भएका कार्ययोजनालाई के कसरी कार्यान्वयन गर्दा दिगोपना कायम गर्न सकिन्छ भन्ने सम्बन्धमा वडाले २०८१/०६/१६ गते सञ्चालन गरीएको कार्यशालामा तयार गरीएका क्षेत्रगत रणनीतिहरुः

बालबचाऊ

१. महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाले मासिक रुपमा तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने (गर्भवती तथा सुत्केरीको),
२. गर्भ परिक्षणको समयमा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका द्वारा जानकारी दिने र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराउन प्रोत्साहन गर्ने,
३. गर्भवती र सुत्केरीलाई पोषण, पूर्ण स्तनपानको महत्वको बारेमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
४. पूर्ण खोप, पोषण तथा शौचालय प्रयोग आदीको लागि प्रत्येक वर्ष घरधूरी सर्वेक्षण गर्ने,
५. विद्यालयमा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम नियमित सञ्चालन गर्ने,
६. गर्भवतीहरुलाई गर्भावस्था देखि नै नियमित चेकजाँच आईरन, Calcium खाने, T.D खोप लगाउने, जुकाको औषधी खुवाउने र पोषण सरसफाई बारे सचेतना कार्य गर्ने,
७. नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने सम्पूर्ण खोपहरु, स्वास्थ्य सेवाहरु नियमित र समयमै प्रदान गर्ने,
८. Bottle Feeding र Junk Food खान र खुवाउन निरुत्साहित पार्ने र स्थानीय पौष्टिक आहारमा खान र खुवाउन सचेतना कार्यक्रम सचालन गर्ने,
९. महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका, आमा समूह, समाजसेवी, स्वास्थ्यकर्मीहरु मार्फत प्रत्येक टोलटोलमा स्वास्थ्य, पोषण, सरसफाई, सरुवा रोगहरु /नसर्ने रोगहरु बारे जनचेतना फैलाउने ।

बाल संरक्षण

१. बच्चा जन्मने बित्तिकै नियम अनुसार जन्मदर्ता गराउन टोल विकास संस्था परिचालन गर्ने,
२. घरेलु कामदार राख्न नदिने र त्यस्तो कामदार राखेको पाईएमा त्यस्ता व्यक्ति उपर कार्वाहीको लागि सम्वन्धीत निकायमा खवर गर्ने,
३. विद्यालय वरपर लागु पदार्थ सुर्तिजन्य पदार्थ सेवन ओसार पसार बिक्रीवितरण वा प्रयोग गर्न प्रतिवन्ध लगाउने र नियन्त्रणको लागि नियमित अनुगमन गर्ने,
४. बालबालिकामा हुने गरेको जुनसुकै प्रकारको हिसां अन्त्य गर्ने,
५. कुलतमा लाग्न सुरु गरेका बालबालिकाको कुलत हटाउन/छुटाउन सरोकार समूह तयार गरी सेवन गर्ने, बितरण गर्ने आदी स्थान र व्यक्ती/व्यवसायी पहिचान गरी तत्काल आवश्यक कारबाही गर्ने,

६. बालबालिकाको समयको सदुपयोग गर्दै उनीहरुलाई क्रियाशिल बनाउँदै असल कार्यमा लाग्न अभिप्रेरित गर्नको लागि अभिभावकहरुलाई जिम्मेवार बनाउने,
७. कुलतमा रहेका बालबालिकाहरुको लागि मनोसामाजिक परामर्श केन्द्र स्थापना एवं निशुल्क सेवा प्रवाह गर्ने,
८. बालश्रम, बालबिवाह, बाल कुलतको बारेमा नियमित अनुगमन गर्ने ।

बाल विकास

१. विद्यालयमा विद्यार्थीहरुको लागी अतिरिक्त कृयाकलाप थप प्रभावकारी बनाई मनोरञ्जनात्मक बनाउने,
२. विद्यालयको पुर्वाधारको लागी आवश्यकता अनुसार थप कक्षा कोठा, खेलकुद सामाग्री, खेल मैदानको सुधार गर्दै बालमैत्री अपाङ्गमैत्री बनाउँदै लैजाने,
३. समुदायमा रहेका ३ देखि ४ वर्षका बालबालिकालाई ECD र सम्पुर्ण बालबालिकाहरुलाई अनिवार्य विद्यालयमा आउने वातावरण सृजना गराई गुरणस्तरयुक्त शिक्षाको प्रत्याभुति गराउने,
४. विद्यालयमा खानेपानी तथा शौचालयको थप व्यवस्था, छात्रछात्रा तथा अपाङ्गमैत्री बनाउदै लगिने,
५. बालबालिकाको अन्तर्निहित प्रतिभा पहिचान गरी उनीहरुको रुची अनुसारको थप कार्यक्रमहरु गर्दै लगिने,
६. विद्यालयको वातावरण स्वच्छ राख्न सदैव लागी पर्ने र आवश्यकता अनुसार थप जनशक्ती परिचालन गरी फोहोर व्यवस्थापन गर्ने,
७. २१औं शताव्दीको जनशक्ती उत्पादनको आधार तयार गर्ने, सिकाई केन्द्र तथा कक्षाकोठाहरुलाई प्रविधिमैत्री, बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री बनाउदै लगिने,
८. गरीब, असहाय तथा जेहेन्दार बालबालिकाहरुको अनिवार्य तथा निःशुल्क विद्यालय शिक्षा पूरा गराउन थप आर्थिक स्रोतको पहिचान गरी निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्दै लगिने ।

बाल सहभागिता

१. बाल समूह/सञ्जालको नियमित क्रियाशिलता अभिवृद्धि गर्न संरक्षक अभिभावक, संरक्षक शिक्षक एवं सहजकर्तालाई जिम्मेवार बनाउने,
२. प्रत्येक वर्ष वडा बाल भेला अनिवार्य रुपमा गर्ने,
३. हरेक संस्थागत निकायहरुमा बालबालिकालाई पनि सहभागी गर्ने,
४. बालबालिकाको शारीरिक तथा मानसिक अवस्था बुझ्न विभिन्न अनुगमन सञ्चालन गर्ने,
५. बालबालिकाको क्षेत्रमा अग्रसर हरेक संघसंस्थाहरुसंग समन्वय गरेर कृयाकलाप सञ्चालन गर्ने,
६. विद्यालय व्यवस्थापन समितिद्वारा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बालबालिकाको सक्रिय सहभागिता गराउने।

संस्थागत विकास

१. वडागत संयन्त्रहरु सक्रिय राखि नियमित बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
२. बालबालिकाको लागी क्षमता बृद्धि तथा हौसला हुने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
३. लगानी योजना अनुरुपको बजेट व्यवस्थापन गर्ने,
४. वडा कार्यालयको नेतृत्वमा खुल्ला रुपमा हुने धुम्रपान, मद्यपानलाई निषेध गर्ने,
५. विद्यालयहरुको नियमित अनुगमन गर्ने,
६. बालबालिका तथा अभिभावकहरुलाई लागु पदार्थ सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम गर्ने,
७. बालबालिकाका प्रतिभा पहिचान गरी उजागर गर्ने विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

८. बालबालिकाहरुलाई कुलतबाट जोगाउन खेलकुद तथा पढ्ने संस्कृती विकास गराउने,

९. सार्वजनिक शौचालय, खानेपानी, अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार विकासमा जोड दिने,

१०. बाल विकास केन्द्र तथा विद्यालष बसहरु मापदण्ड बमोजिम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने,

११. विद्यालय, टोल तथा परिवारमा भय एवं दण्डरहित सिकाइलाई अवलम्बन गर्न सहजिकरण गर्ने ।

७. बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणापश्चात निरन्तरताका लागि गरिने मुख्य क्रियाकलापहरु र अनुमानित वजेट

यस वडालाई वि.सं. २०८१ कार्तिक मसान्त भित्र बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्ने तयारी भइरहको छ । बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणाको अन्तिम चरणमा आएको हुँदा घोषणा गरे पश्चात बाल अधिकारका चार क्षेत्र र बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरुको निरन्तरता र दिगोपनाका कार्यक्रमहरु देहायबमोजिम सञ्चालन गरिने छ।

बालबचाऊको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेटः

क्र.स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागी गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधि (आगामी ५ वर्षको जम्मा)		कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	
			संङ्ख्या	बजेट (एकमुष्ठ)	प्रमुख	सहयोगी
बाल बचाऊ						
१	-पोषण -सचेतना -कुपोषण -सुत्केरी जाँच -प्रोत्साहन	सुत्केरी भेला गरी पूर्ण स्तनपानको महत्वबारे सचेतना कार्यक्रम गर्ने	१०	२५०००।-	नगर, स्वास्थ्य शाखा, वडा, स्वा. चौकी	स्वास्थ्य संस्था
२		गर्भवती र सुत्केरीसंग स्थानीय पोषिलो खाना व्यवस्थापनबारे अन्तरक्रिया गर्ने	९	२७०००।-	स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति
३		आमा सुरक्षा कार्यक्रमबारे आमा समूहको वैठकमा छलफल गन	५३		स्वास्थ्य संस्था	वडा कार्यालय
४		विश्व चर्पी दिवश, पानी दिवश र राष्ट्रिय सरसफाई सप्ताहमा सचेतनामुलक कार्यकम गर्ने ।	५	५००००।-	स्वास्थ्य संस्था	वडा कार्यालय टोल विकास संस्था
५		स्वास्थ्य स्वयमसेविका र बालसमूह परिचालन गरी विद्यालयस्तरीय तथा टोलस्तरीय हात धुने, आनीबानी परिवर्तन सम्बन्धी कार्यक्रम गर्ने	९	१८०००।-	स्वास्थ्य संस्था	विद्यालय, टोल विकास संस्था
६		स्तनपान सप्ताह मनाउन	५	५००००।-	नगर, स्वास्थ्य शाखा, वडा,	स्वास्थ्य संस्था

					स्वा. चौकी	
७		स्वास्थ्य संस्था, आमा समुह, टोविस तथा सहकारीहरुको बैठकमा स्वास्थ्यका सूचक सम्बन्धी अन्तरक्रिया गर्ने ।	९	२७०००।-	स्वास्थ्य संस्था	आमा समूह, टोल विकास संस्था, सहकारी
८	खोप	पूर्ण खोपको सुनिश्चितता र निरन्तरता कार्यक्रम (तथ्यांक संकलन, अनुगमन, समीक्षा, खोपको उपलब्धता)	निरन्तर	२५०००।-	न.पा.	स्वास्थ्य संस्था
९		खोप अभियान गर्दा छुटेका बालबालिकालाई खोज गरी खोप लगाउने । साथै खोपको समयमा जन्मदर्ता माग गर्ने ।	निरन्तर		स्वास्थ्य संस्था	वडा कार्यालय
१०	भिटामिन ए	भिटामिन "ए" को सुनिश्चिताको लागि सूचना सचेतना र अनुगमन माइकिड. आदि प्रति **बर्ष २ पटक कार्तिक, बैशाख**			न.पा.	स्वास्थ्य संस्था
११	स्वास्थ्य शिक्षा	विद्यालयमा प्रजनन स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी सत्र संचालन गर्ने (६ कक्षा माथिका किशोर किशोरीलाई)	१४	३५०००।-	स्वास्थ्य संस्था	विद्यालय
		विद्यालयमा शुद्ध खानेपानीको ब्यवस्था गर्ने	निरन्तर	-	विद्यालय	स्वास्थ्य संस्था, वातावरण शाखा
१२	खानेपानी र सरसफाई	प्रत्येक वर्ष पानीको शुद्धता जाँच गर्ने	५		न.पा., वडा	स्वास्थ्य संस्था
१३	तथ्यांक अद्यावधिक	प्रत्येक वर्ष २ वर्ष भित्रका बालबालिकाको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने (महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका)	५	२००००।-	न.पा., वडा	स्वास्थ्य संस्था
१४		प्रत्येक असोजमा ५ वर्ष उमेरका बालबालिकाको गणना अद्यावधिक गर्ने	निरन्तर		न.पा	स्वास्थ्य संस्था

बाल संरक्षणको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेटः

क्र.स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागी गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधि (आगामी ५ वर्षको जम्मा)		कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	
			संङ्ख्या	बजेट (एकमुष्ठ)	प्रमुख	सहयोगी
			बाल संरक्षण			
१	जन्मदर्ता	टोविसले टोल/टोलमा अनुगमन गरी जन्मदर्ता गर्न बाँकी रहेका बालबालिकाको खोजी गरी जन्म दर्तामा सहयोग गर्ने र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	निरन्तर		टोल विकास संस्था	उपमहानगर ,वडा

२	बालविवाह	बालविवाहको घटना घटेमा कानूनी दायरामा ल्याउने र बालविवाह बदर गराउने, उचित परामर्श दिने	निरन्तर		न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
३	बालश्रम	बालश्रमिकको अनुगमन र उद्धार संयन्त्र निरन्तर क्रियाशील रहन		२०००००।	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
४		बालश्रमिकको अनुगमन र उद्धार संयन्त्र निरन्तर क्रियाशील रहने	९		न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
५		निकृष्ट बालश्रमकोअवस्था अनुगमन ४-४ **महिनामा** निकृष्ट बालश्रम सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाबारे बाल समुह तथा टोल विकास संस्थामा छलफल गर्ने, कतै बालश्रमिक देखिएमा सम्बन्धित निकायमा तुरुन्त सुचना गर्ने परिपाटी स्थापित गर्ने	१८		न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
६		बालविवाह ,बालश्रम, बालहिसां, बालकुलत विरुद्धमा रहेका कानूनी प्रावधान सम्बन्धी टोलमा माइकिङ गर्ने, सडक नाटक तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	१०	६००००।-	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
७		बालविवाहमुक्त र निकृष्ट बालश्रममुक्त वडा घोषणा गर्ने र ठाउँ ठाउँमा साईन वोर्ड टांस गर्ने र प्रत्येक टोल विकास संस्थामा कार्यक्रम गरी बालविवाह र बालश्रम विरुद्ध प्रतिवद्धतामा हस्ताक्षर गराउने	१	१,००,००० ।-	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
८	हिसां , दुर्व्यवहार	बालहिंसा, दुर्व्यवहार रोक्नका लागि सार्बजनिक स्थलमा प्रचार सामाग्री राख्ने	निरन्तर	५००००।-	न.पा., वडा	टोल विकास
९	कुलत र दुर्व्यसनी	प्रहरीद्वारा विद्यालयमा, कलेजमा बालविवाह, बालकुलत, बाल दुर्व्यवहार तथा बालहिंसा विरुद्धमा सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गन	१४	७०,०००।-	न.पा., वडा	प्रहरी चौकी
१०	बाल अधिकार समिति परिचालन	बालअधिकार समितिको नियमित बैठक मासिक रुपमा गर्ने	निरन्तर	१०००००।-	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
११	सुर्तीजन्य, धुम्रपान विरुद्ध सचेतना कार्यक्रम/ बालमैत्री संग सम्बन्धित अभिमुखिकरण कार्यक्रम	वडा भित्रका पसल व्यवसायीहरुले बालबालिकालाई धुम्रपान,मद्यपान, सुर्तिजन्य वस्तु बिक्रि वितरण गरेनगरेको अनुगमन र नियमन गर्ने	निरन्तर		न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
१२		बालबालिकामा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार (गुड टच, ब्याड टच) बारे विद्यालय तथा बालसमूहमा सचेतना जागरण गर्ने	निरन्तर		न.पा, वडा	टोल विकास संस्था
१३		प्रहरीद्वारा विद्यालयमा, कलेजमा बालविवाह, बालकुलत, बाल दुर्व्यवहार तथा बालहिंसा विरुद्धमा सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	१४	७००००।-	वडा कार्यालय	प्रहरी चौकी
१४		बालमैत्री स्थानीय शासनसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुलाई बालमैत्री स्थानीय शासनको नयाँ प्रारुप सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा	५	५००००।-	वडा कार्यालय	प्रहरी चौकी

		सशक्तिकरण गर्ने				
१५		शैक्षिक संस्थाको हाता वरपर धुम्रपान,मद्यपान, सुर्तिजन्य वस्तु बिक्रि वितरण भए/नभएको अनुगमन गरी नियमन गर्ने र सचेतना फैलाउने	निरन्तर		न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
१६	संरक्षण विहिन एवं जोखिममा परेका बालबालिका	नगरस्तरीय बालकोषको स्थापना तथा परिचालन	निरन्तर		न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
		हिसां प्रभावित तथा जोखिममा रहेका बालबालिका भएमा उद्धार, पुर्नस्थापना र परामर्श साथै आवश्यक सहयोग गर्ने	निरन्तर	१०००००।-	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
		सडक बालबालिकाको अनुगमन, उद्धार र पुनर्स्थापना	निरन्तर	१०००००।-	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति
		बाल संरक्षण कार्ययोजना तयारी र कार्यान्वयन गर्ने	१	४००००।-	न.पा., वडा	बाल अधिकार समिति

बाल विकास को क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेटः

क्र.स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागी गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधी (आगामी ५ वर्षको जम्मा)		कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	
			संङ्ख्या	बजेट (एकमुष्ठ)	प्रमुख	सहयोगी
बाल विकास						
१	बालमैत्री भवन तथा पूर्वाधार	बालबिकास केन्द्रको स्तरोन्नति गर्ने, बावि केन्द्र शिक्षकलाई तालिम दिने, स्थानीय सिकाइ समाग्री सहित बालबालिकाको लागि उचित आकर्षक कक्षा व्यवस्थापन गर्ने	१	५००००।-	वडा कार्यालय	विद्यालय
२		विद्यालयमा छात्र छात्राको लागि अलग अलग शौचालयको थप व्यवस्थापन र अपाङ्गतामैत्री बनाउने	निरन्तर	१०००००।-	वडा कार्यालय	विद्यालय
३		विद्यालयमा शौचालयको प्रयोग, पानीको व्यवस्था तथा सरसफाई सम्बन्धी सामाग्रीको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर			

४		विद्यालयले विद्यार्थी स्वागत कार्यक्रम गर्ने उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई सम्मान गर्ने कमजोर विद्यार्थीलाई अतिरिक्त कक्षासत्रको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर	५००००।-	वडा कार्यालय	विद्यालय
५		विद्यालयमा शुद्ध पानीका लागि फिल्टरको व्यवस्था मिलाउने र बालमैत्री खानेपानी धारा जडान गर्ने			विद्यालय	वातावरण शाखा
६		विद्यालयमा शौचालयको प्रयोग, पानीको व्यवस्था तथा सरसफाई सम्बन्धी सामाग्रीको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर		विद्यालय	वातावरण शाखा
७		बालमैत्री कक्षाकोठा, फर्निचर व्यवस्था गर्ने साथै विद्यालय बसलाई बालमैत्री तथा अपाङ्गतामैत्री बनाउने	निरन्तर	४०००००।-	शिक्षा विकास महाशाखा, वडा कार्यालय	विद्यालय
८		विद्यालयमा आवश्यकता अनुसार थप बालमैत्री संरचना निर्माण गर्ने	निरन्तर	४०००००।-	शिक्षा विकास महाशाखा, वडा कार्यालय	विद्यालय
९	विद्यालय सरसफाई	विद्यालयमा महिनामा एक पटक बृहत सरसफाइ कार्यक्रम गर्ने (शिक्षक, विद्याथी र अभिभावकको संलग्नतामा)	निरन्तर		विद्यालय	वडा कार्यालय
१०	प्रभावकारी अतिरिक्त क्रियाकलाप	अभिभावक, विद्यालय परिवार, बालसमूह र जनप्रतिनिधि बीच भेटघाट कार्यक्रमको आयोजना गर्ने	९	२७०००।-	वडा कार्यालय	बालमैत्री शाखा
११		पारिवारिक सचेतना बढाउने र विद्यार्थीको कर्तव्य र दायित्व साथै अनुशासित शैक्षिक सस्कारबारे अभिमुखिकरण गर्ने	निरन्तर		शिक्षा शाखा	वडा कार्यालय
१२		विद्यालय नियमित नआउने विद्यार्थीहरुको तथ्यांक संकलन गरी त्यस्ता विद्यार्थीका अभिभावकसँग एक घर ५ मिनेट शिक्षक कार्यक्रम गरी अवस्था बुझ्ने र परामर्श गर्ने ।	निरन्तर		विद्यालय	वडा कार्यालय, शिक्षा महाशाखा
१३		सबै विद्यालयमा खेलमैदान र खेल सामाग्रीको व्यवस्था मिलाउन	निरन्तर		विद्यालय	वडा कार्यालय, शिक्षा महाशाखा
१४		अन्तर विद्यालय अतिरिक्त कृयाकलाप, हाजिरी जवाफ, खेलकूद प्रतियोगिता,	निरन्तर	१०००००।-	विद्यालय	वडा कार्यालय,

		वक्तृत्वकला, चित्रकला, निबन्ध प्रतियोगिता गर्ने				शिक्षा महाशाखा
१५		बाल विकास केन्द्रमा भर्नाका लागि घरदैलो भर्ना अभियान कार्यक्रम गर्ने	९		विद्यालय	वडा कार्यालय
१६		६।६ महिनामा विद्यार्थीसंग वडा अध्यक्ष अन्तरकिया कार्यक्रम गन	९	२००००।-	विद्यालय	वडा कार्यालय
१७		बालमैत्री स्थानिय शासनको दिगोपनाको लागि वि.व्या.स र विद्यालय प्र.अ हरुसँग बालमैत्री स्थानीय शासनको नयाँ प्रारुप सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा सशक्तिकरण गर्ने तथा कार्ययोजना निर्माण गर्ने	५	५००००।-	वडा	WCFLG
१८	विद्यालयमा निरन्तरता	विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकाको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने	५		बिद्यालय	शिक्षा विकास महाशाखा
१९		कार्यविधिको मापदण्ड अनुरुप बाल विकास केन्द्रको अवस्था अनुगमन गर्ने	निरन्तर		विद्यालय, वडा	शिक्षा विकास महाशाखा

बाल सहभागिताको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट:

क्र.स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागी गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधि (आगामी ५ वर्षको जम्मा)		कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	
			संङ्ख्या	बजेट (एकमुष्ठ)	प्रमुख	सहयोगी
		बाल सहभागिता				
१	अर्थपूर्ण बाल सहभागिता	बालसंजालको मासिक रुपमा बैठक, खाजा (१००) र यातायात (२००)	निरन्तर	३९७५००।-	वडा कार्यालय	WCFLG
२		बालबालिकालाई असल बानी, व्यवहार, कर्तव्य, अनुशासन तथा बालमैत्री स्थानीय शासनमा अर्थपूर्ण बालसहभागिता सम्बन्धी सशक्तिकरण गर्ने (१५० जना नेतृत्व तहका बालबालिकाहरु)	२६	३९०००।-	वडा कार्यालय	WCFLG
३		बालसमूहको सूचना संचार गर्न संजाललाई संचार खर्च दिने (प्रति महिना २००)	५४ महिना	१०६००।-	वडा कार्यालय	WCFLG
४		विद्यालयका बालसमूह पुनर्गठन गर्ने तथा समुदाय स्तरमा बालसमुह गठन पुनर्गठन गर्ने, नियमित बैठक र अतिरिक्त	५	५००००।-	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG

		क्रियाकलाप गर्ने				
५		बालसमूहलाई CFLG र नेतृत्व क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम दिने (१ दिने) ।	५	२५०००० ।-	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG
७		विद्यालयवाट बंचित बालबालिकालाई जीवन उपयोगी सीप, व्यवसायिक तालिम प्रदान गर्ने	निरन्तर	१५०००० ।-	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG
९		वडा बालमैत्री स्थानीय शासन समिति, बालअधिकार समिति, अन्य सार्न्दभिक समितिहरुमा निरन्तर बाल सहभागिता गराउन	निरन्तरता		वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG
११		अनलाईन साईबर काइम सुरक्षा सम्बन्धी विद्यार्थीलाई तालिम दिन	५	५०००० ।-	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG
		बालबालिका तथा अभिभावकलाई मनोविमर्श सम्बन्धी तालिम दिने तथा मनोसा CFLG घोषणाको दिगोपना सम्बन्धी बालबालिकालाई अध्ययन,अवलोकन भ्रमण माजिक परामर्श दिने	५	१००००० ।-	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG
		उत्कृष्ट बाल समुहलाई सम्मान गर्ने	५	५०००० ।-	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा	WCFLG

संस्थागत क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट:

क्र.स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागी गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधी (आगामी ५ वर्षको जम्मा)		कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	
			संङ्ख्या	बजेट (एकमुष्ठ)	प्रमुख	**सहयोगी**
			संस्थागत विकास			
१	बालमैत्री नीति, कार्ययोजना, आचारसंहिता कार्यान्वयन	अनुगमन समीक्षा तथा प्रतिवेदन	निरन्तर		वडा बालमैत्री शाखा	उपमहानगर पालिका
२		३/३ महिनामा चेकलिष्ट सहित विद्यालयमा अनुगमन गर्ने	१७	२५५०० ।-	बालमैत्री शाखा	उपमहानगर पालिका
३		वडास्तरीय अनुगमन तथा रिपोर्टिङ्ग ४-४ महिनामा	१५	७५,००० ।-	न.पा, वडा	न.पा, वडा

४		बालमैत्री नीति, निर्देशिका परिमार्जन, प्रकाशन	आवश्यक्ता अनुसार	५०,०००।-	न.पा, वडा	न.पा, वडा
		विद्यालयले बालमैत्री वातावरण अनुरुप कक्षा संचालनका लागि ठोस कार्ययोजना बनाउने,कार्यान्वयन गरी रेकर्ड राख्ने	५		बिद्यालय	वडा
		वडाको बालकेन्द्रित विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी योजना बनाउने	२		विपद् व्यवस्थापन तथा बातावरण शाखा	वडा
५		बालमैत्री आचारसंहिताको विषयमा प्रचार प्रसार र सचेतना (फ्लेक्स तयारी वितरण सहित) बिद्यालय, टोलमा छलफल बर्षको ३ पटक	१३		न.पा, वडा	टोल विकास संस्था, विद्यालय
	विविध कार्यक्रम सञ्चालन	बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाको उपलक्ष्यमा प्रत्येक वर्ष वार्षिक उत्सव मनाउने			वडा कार्यालय	
		आवश्यक्ताको आधारमा बाल विकास केन्द्रमा शैक्षिक तथा पूर्वाधार सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने	५	२०००००।-	विद्यालय	उपमहानगर, वडा
		४/४ महिनामा विद्यालयले विद्यार्थीलाई विपद् पूर्वतयारी तथा व्यवस्थापन वारे सचेतना सत्र संचालन गर्ने	१४		विद्यालय	वडा, विपद तथा वातावरण शाखा
६	कार्यविधि कार्यान्वयन	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समितिको नियमित वैठक सञ्चालन	निरन्तर		न.पा, वडा	न.पा, वडा
		बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समितिको नियमित वैठक सञ्चालन	निरन्तर		वडा, बालमैत्री शाखा	न.पा, वडा
		बालमैत्री प्रचार प्रसार, मिडिया परिचालन (जिंगल प्रसारण)	आवश्यक्ता अनुसार	५०,०००।-	न.पा, वडा	न.पा, वडा
		वडा स्तरीय बालमैत्री नीति तथा योजनाको अर्धवार्षिक र वार्षिक समीक्षा गर्ने ।	निरन्तर		न.पा, वडा	न.पा, वडा
		निरन्तर सामाजिक परिचालन	निरन्तर		न.पा, वडा	न.पा, वडा
		वडा स्तरमा बालमैत्री सम्पर्क इकाईको निरन्तर संस्थागत व्यवस्थापन	निरन्तर		न.पा, वडा	न.पा, वडा
		बाल उद्यान व्यवस्थापन	निरन्तर		न.पा, वडा	न.पा, वडा

८.घोषणाको निरन्तरताका लागि प्रमुख साझेदार संस्थाहरुको भूमिका

प्रभावकारी दिगोपनाका लागि केन्द्र र प्रदेशस्तरका साझेदार सहित स्थानीय स्तरका साझेदार तथा सहयोगी संस्थाहरुको भूमिका अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ। बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको संस्थागत विकास, नीति निर्माण, निर्देशन, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री बनाउने , बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालनका लागि प्रदेश र स्थानीय तहलाई सहजीकरण, निरन्तर अनुगमन गर्ने गराउने, बाल अधिकार सम्बन्धी परामर्श सुझाव दिने, स्थानीयस्तरमा निर्माण भएका र हुने भौतिक पूर्वाधारहरु बालमैत्री बनाउने आवश्यक नीति एंव मार्गदशन प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई गर्ने गराउने लगायत अन्य विशिष्ट भूमिका केन्द्रिय तहबाट निभाउनुपर्ने हुन्छ। साथै प्रदेश तहबाट बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा रणनीति बारे समन्वय गर्ने, प्रदेशस्तरका सबै सरकारी एवं गैर सरकारी क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न नीतिगत निर्देशन दिने एवम् साझेदारी स्थापना गर्ने गराउने, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री गराउने लगायत थप विशिष्ट भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने हुन्छ ।

प्रमुख साझेदार निकाय एवं संस्थाहरुः

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायकका स्थानीयस्तरका साझेदार संस्थाहरु रहनेछन्ः

(क) जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको लागि समन्वय तथा सम्पर्क डेस्कको व्यवस्था गर्ने,
२. विभिन्न सरोकारबालाको बीचमा सम्पर्क, समन्वय र साझेदारी विकास गरी बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालनमा नगर/वडालाई सहयोग गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरु समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट सञ्चालन गर्न नगर/वडालाई सहयोग गर्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी वडामा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने-गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय वडा घोषणाको लागि स्थलगत अनुगमन गरी आवश्यक सुझाव दिने,
६. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक समीक्षा गरी कार्यक्रम सञ्चालनमा देखा परेका समस्याहरु निराकरणमा नगर/वडालाई सहयोग गर्ने।

ख) हेटौडा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालयः

१. केन्द्र र प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायवाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरु आ–आफ्नो क्षेत्रको सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी वा नगरी लागू गर्ने,
२. आफ्नो क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तर्जुमा अध्यावधिक गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन दिगो प्रवर्द्धनको लागि बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति, शाखाको संस्थागत ब्यवस्था गर्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि स्थानीयस्तरमा योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि नियमित बजेट विनियोजन गर्ने,
६. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति बनाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समावेश गर्ने।

७. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
८. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरु बिषयगत समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट सञ्चालन गर्ने गराउने,
९. बालसमूह/बालसमूहसंजालहरुको विकासमा सहयोग पुर्याउने, बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,
१०. आ–आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई संस्थागत बालमैत्री बनाउने ,
११. गर्भवती महिला एवं बालबालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवालाई बालमैत्री गराउने,
१२. बालबालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने,
१३. बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई बालमैत्री बनाउने,
१४. विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलव्ध गराउने योजना कार्यान्वयन गर्ने,
१५. बालबालिकाको शारीरिक विकासको लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
१६. बालसमूह तथा संजालहरुलाई सूचीकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने,
१७. वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
१८.

ग) बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समिति –MCFLGC

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नगर/वडास्तरको नीति, निर्देशिका, कार्यविधि तयार गर्ने र यस पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडालाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,
३. बालवालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने,
५. अन्य तहहरुमा भएका सृजनशील,अनुकरणीय कार्यको अनुसरण गर्ने,
६. संरचनागत नियमित वैठक ,समीक्षा तथा अभिलेखीकरण गर्ने।

घ) बालसमूह/बालसमूह संजाल

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आफ्ना सदस्यहरुलाई परिचालन गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्थानीय तह र विषयगत शाखालाई सहयोग गर्ने,
३. बालबालिका सम्बन्धी कार्य गर्दा स्थानीय तहसंग समन्वय गरी एकद्वार पद्धतिबाट कार्य गर्ने गराउने,
४. आ–आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

ङ) बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी वडास्तरको नीति तथा योजना तयार गर्न र यस पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडा समितिलाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,

३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी आवधिक, वार्षिक लगानी योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्न वडा समिति र नगरपालिकासंग समन्वय गर्ने,
४. बालबालिकाको क्षेत्रमा वडास्तरमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा वडा बीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी अभिलेख राख्ने।

च) अन्य समूह संगठन,सामुदायिक संस्था, सेवा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, गैसस तथा अन्य संघसंस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरी सेवा प्रवाहमा सहयोग पुर्याउने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई समुदायस्तरसम्म पुर्याउन प्रवर्धनात्मक कार्यहरु गर्ने,
३. बालसमूहहरुको विकास र प्रवर्द्धनमा सहयोग पुर्याउने,
४. कार्यक्रमको स्वःअनुगमन, आवधिक समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने, र स्थानीयस्तरमा उपलव्ध साधन स्रोत बालबालिकाका क्षेत्रमा परिचालन गर्ने,
५. सरोकारबालासंग सम्पर्क एवं समन्वय गर्ने र साझेदारी निर्माण गर्ने,
६. स्वीकृत नीति निर्देशिका अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
७. आ–आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन हुने कार्यक्रमको स्वामित्व ग्रहण गर्ने,
८. आ–आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने,

९.अनुगमन, समीक्षा, मुल्यांकन, प्रतिवेदनको व्यवस्थाः

अनुगमनः

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका तथा घोषणा कार्यविधिमा निर्दिष्ट गरिएको अनुगमन चेकलिष्ट र प्रक्रियालाई व्यवहारमा अवलम्बन गरी वडा, उपमहानगरपालिका तथा जिल्ला समन्वय समितिबाट नियमित रुपमा अनुगमन गरिनेछ । अनुगमनबाट प्राप्त तथ्य बमोजिम आवश्यकताअनुसार कार्ययोजनामा थप गरी कार्यान्वयनको पक्षमा जोड दिइनेछ ।

समीक्षाः

बालमैत्री घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि तयार गरिएका योजना बमोजिम कार्य भए/नभएको र उक्त योजनाहरुबाट कस्तो प्रभाव परेको छ र आगामी दिनमा सुधारका लागि कस्तो प्रकारको रणनीति बनाउने भन्ने विषयलाई मुख्य प्रस्ताव बनाइ वार्षिक रुपमा वडा तथा उपनगरपालिकास्तरीय समीक्षा कार्यक्रम गरिनेछ।

मूल्यांकनः

घोषणा पश्चात सत प्रतिशत सूचक हाँसिल र निरन्तरताका लागि बनाइएको कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवस्था र प्रभावको तालमेल मिले नमिलेको विभिन्न स्तरबाट सूचना संकलनको आधारमा मूल्यांकन गरिने छ।

प्रतिवेदनः

घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि बनाइएको कार्ययोजना बमोजिम कार्यको अभिलेखीकरण वडाद्धारा मासिक रुपमा नगरपालिकामा पेश गरेर उपनगरपालिका र वडाको बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचक र बाल अधिकारको समग्र विषयलाई समेटी त्रैमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशनमा सहयोग गरिने छ ।

९.वडाको विविध संरचनामा बाल सहभागिता

बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गरेदेखि नै यसवडाले बालबालिकाको नेतृत्व विकास र बाल सहभागितालाई विशेष प्राथमिकतामा राखेको छ ।

वडाको शासकीय संरचनामा बालबालिकाको सहभागिताको स्थिती:

क्र.स.	बाल सहभागिता भएको निकाय	बालक	बालिका	जम्मा
१	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति	१	१	२
२	वडा बाल अधिकार समिति	१	१	२
३	विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा आमन्त्रित	५	५	१०
४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा आमन्त्रित	२	२	४
५	वडा बालसमूह संजाल	९	१६	२५
६	टोल विकास संस्था	-	-	-
जम्मा प्रत्यक्ष सहभागिता		१८	२५	४३

१०.नगरस्तरीय समितिद्वारा वडास्तरीय अनुगमनको चेकलिष्ट

वडा नं.: १९

मितिः

क्र.स.	गतिविधि	बैठक बसेको पटक	अवस्थाहरु
१	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समितिको बैठक		
२	वडा बाल अधिकार समितिको बैठक		
३	वडा बालसंजालको बैठक		
४	वडा विपत व्यवस्थापन समिति पुर्नगठन र बैठक		
५	वडा CFLG सम्पर्क शाखामा अध्यन फ्लेक्स टाँसको अवस्था र कुन कुन फ्लेक्सहरु छन?		
६	३३ वटा फाईलमा आधार कागजात संकलनको अवस्था		
७	वडा CFLG प्रबर्धनका लागि वडाले विनियोजन गरेको रकम		
८	मासिक कार्ययोजनाको अवस्था		
९	मासिक प्रतिवेदनको अवस्था		
१०	बार्षिक बालभेला द्धारा योजना तर्जुमाको अवस्था		
११	वडा CFLG समितिको तर्फवाट चेकलिष्ट सहित विद्यालयमा		

	अनुगमनको पटक		
१२	वडा सम्पर्क व्यक्तिको क्रियाशिलताको अवस्था		
१३	४ जना वडा सदस्यको टोल जिम्मेवारी निर्वाहको अवस्था		
१४	वडा सहजकर्ता फिल्डमा मासिक परिचालन भएको दिन (कार्ययोजना वाट)		
१५	नगर सहजकर्ता द्धारा वडामा पहुच भएको दिन		
१६	वडा बालसंजालद्धारा भएको अतिरिक्त कृियाकलाप पटक		
१७	जम्मा बालसमूह संख्या र वैठकको अवस्था		
१८	स्वास्थ्य व्य. समितिको वैठक पटक		
१९	विभिन्न समितिमा अर्थपूर्ण बाल सहभागिताको अवस्था		

अनुगमकर्ताले दिएका सुझावहरुः

-
-
-

अनुगमनकर्ताः **प्रमाणित गर्नेः**

नामः ....

पदः वडा अध्यक्ष

हस्ताक्षरः

हेटौडा उपमहानगरपालिका

१९ न. वडा

बालमैत्री स्थानीयशासन अवलम्बन तथा घोषणा र दिगोपनाका लागि विद्यालय स्तरको स्थलगत अनुगमन चेकलिष्ट

विद्यालय र बाल विकास केन्द्रको अनुगमन फारम

शैक्षिक सत्र २०८...

१.विद्यालयको नाम :

२.विद्यार्थी संख्या : जम्मा......... छात्राः.............छात्र..................

(क)५ वर्षउमेर पुगेका कुल विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या

(ख)कक्षा १मा भर्ना भएका ५ वर्ष उमेर पुगेका विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या

(क)५ देखि १२ वर्ष उमेर समुहका कुल विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या

(ख)कक्षा १ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने ५ देखि १२ वर्ष उमेर समुहका विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या

३.शिक्षक संख्याःजम्मा…………शिक्षक……………..शिक्षिका……………

४.बालविकास केन्द्रको नाम :

५.सहयोगीकार्यकर्ताको नाम :

६.बालविकास केन्द्रको विद्यार्थी संख्या : जम्मा…….. छात्राः………….छात्र……………….

३-४ वर्षको विद्यार्थी संख्या

छात्र संख्या	छात्रा संख्या

बालविकास केन्द्र व्यवस्थापन समिति गठन भए/नभएको

भएको	नभएको

१.बैठक बसेको संख्या :

२.बैठकमा भएको मूख्य निर्णयहरु :

क.

ख.

७.विद्यालयमा व्यवस्थापन समिति गठन भए/नभएको

भएको	नभएको

८.वि.व्य.स.को पदाधिकारीको संख्याःजम्मा……महिला …….पुरुष……….बालक……बालिका……

९.विद्यालयमा बाल समूह गठन भए/नभएको

भएको	नभएको

(क)भएको भए: बालसमूहमा भएका पदाधिकारीको संख्याः जम्मा……..बालक…….बालिका………

१०.वि.व्य.स.बैठकमा बालसमूह प्रतिनिधिको सहभागिता भए/नभएको

भएको	नभएको

(क)वि.व्य.स.को बैठकमा बालसमूहबाट आएको मुख्य प्रस्तावहरु :

क.

ख.

ग.

(ख)बालसमुहको प्रस्ताव माथी भएका मूख्य निर्णयहरु :

क.

ख.

ग.

११.विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि अलग अलग शौचालय भए/नभएको

भएको	नभएको

(क).कम्तिमा ६० जना विद्यार्थी बराबर १ का दरले शौचालय भए/नभएको :

छात्र शौचालय संख्या	छात्रा शौचालय संख्या

(ख).शौचालयमा साबुनपानीको व्यवस्थाभए/नभएको

भएको	नभएको

(ग).छात्रामैत्री शौचालय भए/नभएको

भएको	नभएको

(घ)विद्यालयमा सेनेटरी प्याडको व्यवस्था भए/नभएको

भएको	नभएको

१२.विद्यालयमा बालमैत्री धारा भए/नभएको

भएको	नभएको

१३.विद्यालयमा लैङ्गिक सम्पर्क शिक्षिका भए/नभएको

भएको	नभएको

१४.विद्यालयमा शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्था भए/नभएको

भएको	नभएको

१५.अतिरिक्त क्रियाकलापका लागि वार्षिक क्यालेण्डर बनाएको/नबनाएको

बनाएको	नबनाएको

१६.विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन भए/नभएको

भएको	नभएको

(क).भएको भएकति पटक ? ....

१७.विद्यालयमा वालविवाह, बालश्रम, बालयौन दुर्व्यवहार तथा बालअधिकारको विषयवस्तुमा अतिरिक्त कक्षा संचाल नहुने गरेको/नगरेको

भएको	नभएको

(क).भएको भएकति पटक ? ....

१८.विद्यालयमा बालआचारसंहिताको प्रयोग भए/नभएको

भएको	नभएको

१९.विद्यालयमा खेल्ने चौर भए/नभएको ?

भएको	नभएको

चौकको क्षेत्रफल : ....वर्ग कि.मि.

२०.विद्यालय क्षेत्रभित्रका विद्यालय उमेर पुगेका सम्पूर्ण बालबालिका विद्यालयमा भर्ना भएको/नभएको

भएको	नभएको

नभएको भए कति जना?......... **प्रमाणित गर्ने**

अनुगमनकर्ताः **सूचनादाता :**नाम ,पद,निकाय

हस्ताक्षरः हस्ताक्षर हस्ताक्षर

विद्यालय भित्रको स्थलगत अनुगमन चेकलिष्ट

हेटौंडा उपमहानगरपालिका, १९ नं. वडा

विद्यालयको नामः

मितिः

१. शौचालयको अवस्था

बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
सरसफाई		
पानी, साबुन		
भित्तामा केरमेट		
छात्र/छात्रा मैत्री शौचालय		

छात्रा शौचालय, प्याडको वितरण, उचित विसर्जन		

२.बाल विकास केन्द्र र पुर्व प्राथमिक कक्षाको अवस्था

बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
विद्यार्थी भर्ना र उपस्थीति		
पानी, खाजा		
सरसफाई, जुत्ता राख्ने र्‍याक		
शौक्षिक सामाग्री र उत्पादन		

३.कक्षाको अवलोकन

बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
पोषाक		
सिकाईको मापन, बोर्ड सम्म पहुचँ		
सरसफाई		
बाल अधिकार, बाल समूह, वि. व्य. स. बैठकमा सहभागिता		
भित्तामा केरमेट		

४.खानेपानी, प्राङ्गण अवलोकन

बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
खानेपानीको अवस्था		

सिकाईको मापन, बोर्ड सम्म पहुचँ		
सरसफाई		
बाल अधिकार, बाल समूह, वि. व्य. स. बैठकमा सहभागिता		
भित्तामा केरमेट		

५.कार्यालयको व्यवस्थापन अवस्था

बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
शिक्षक भर्ना र हाजिरी, पोषाक		
भित्तामा शैक्षिक अभिलेख		
बाल समूह रजिष्टर, वि. व्य. स. रजिष्टर, अतिरिक्त क्रियाकलाप निरिक्षण पुस्तिका		
शैक्षिक सामाग्री		

अनुगमनकर्ता :

प्रमाणित गर्ने :
विद्यालय

हेटौडा उपमहानगरपालिका

१९ नं. वडा

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा प्रकृया एवं निरन्तर सुधारका लागि फिल्ड स्तरको अनुगमन चेकलिष्ट

बालसमूह/बालसमूह संजाल अनुगमन प्रश्नावली

(अनुगमन कर्ताले आफ्नो परिचय दिने तथा आफु आउनुको कारण बताउने)

१. बालसमूह/बालसंजालको नाम : ....
   क) ठेगानाः वडा नम्बर ....
२. सूचीकृत भए/ नभएको ....
३. बालक्लब/बालसंजालमा भएका बालबालिकाको संख्या ....बालक............बालिका.............

४. कार्य समिति सदस्यको संख्या..........बालक............बालिका.............
५. महिनामा एक पटक बैठक बस्ने गरेको छ/छैन............
   छैन भने किन? ....
६. बालक्लबले हाल सम्म गरेका कार्यक्रमहरुः
   १..............................
   २............................
   ३................................
७. बालमैत्री सम्बन्धी तालिम/अभिमुखीकरणमा कति जनाले भाग लिएकोः छ...........छैन.........
   भए कति जना.................
   बालक्लबबाट स्थानीय निकायको योजना तर्जुमा संयन्त्रमा सहभागी छ/छैन? ..
   छ भने के मा..............................
८. बालमैत्री स्थानीय शासनको बारेमा थाहा छ ? ....
   बालमैत्री भनेको के हो ल भन्नुस त । उहाँको उत्तर लेखुस छोटकारीमाः

९. बालसमूह सदस्यको केही जिज्ञासा छन् भने उल्लेख गर्नुस :
   १.
   २.

बालमैत्री अनुगमन कार्यमा सहयोग गर्नु भएकोमा धन्यवाद ।

मितिः

१०. अनुगमन कर्ताको अन्य केही सुझाव भए उल्लेख गर्ने
   १.
   २.

अनुगमनकर्ता

क्र.स.	नाम	कार्यालय	पद	हस्ताक्षर

हेटौंडा उपमहानगरपालिका

१९ नं. वडा

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा दिगोपनाका लागि फिल्ड स्तरको अनुगमन चेकलिष्ट

बालमैत्री स्थानीय शासन घरधूरी अनुगमन प्रश्नावली

(अनुगमनकर्ताले आफ्नो परिचय दिने तथा आफु आउनुको कारण बताउने)

१. घरमुलीको नामः ....
   क) ठेगानाः वडा नम्बर ...., ...टोल
२. परिवार संख्याः महिला .... पुरुष....... जम्मा.............
   क)उमेरगत संख्याः

उमेर	बालक	बालिका	उमेर	पुरुष	महिला
१ वर्ष मूनि			१९-६० वर्ष सम्मका		
१-२ वर्ष सम्मका			६० वर्ष माथिका		
५ वर्ष मूनिका					
५-१२ वर्ष मूनिका					
१२-१८ वर्ष सम्मका					

ख) पेशामा संलग्न : कृषि......... व्यापार........ रोजगारी..........अन्य..........

ग) शौचालयः छ.......... छैन......... छ भने पक्की........कच्ची................
शौचालयमा पानीको प्रबन्धः धारा.................., टंकी.................., बाल्टी..............
शौचालयमा छेस्केनी बाल सुलभ (छ/छैन) ....

घ) खानेपानी सुविधाः धारा..............इनार.............कुँवा................
धारामा वा धारा नजिकै साबुन राख्ने ठाउँ छ/छैनः ....
खानेपानी छोपेको छ/छैनः ....
हात धुने स्थान व्यवस्था र विधिको जानकारी (छ/छैन).......................

ङ) नूनको प्रयोग
आयोडिन.........................ढिका...........................अन्य..............
प्रयोग विधिः खाना पकाउने बेला नुन कतिबेला राख्ने गरेको.....१. पहिलै २.पकाइसकेपछि
नून राख्ने बट्टा छोपेकोः छ..............छैन.....................

च) ५ वर्ष मुनीको बालबालिकाको जन्मदर्ता भएकोः

क्र.स.	नाम	दर्ता ठेगाना

छ) गर्भवतीः भएको....................नभएको................भएमा कति जना...............
गर्भजाँच गराएको (छ/छैन).......................
टि.डि लगाएको (छ/छैन)......................

ज) १ वर्ष भरीमा सुत्केरी भएकाको संख्याः ....
आइरन चक्कीः खाएको.......... नखाएको ....
सुत्केरी भएको स्थानः अस्पताल...................स्वास्थ्य संस्था..................
घर (स्वास्थ्य कर्मीको)ः उपस्थिती............ अनुपस्थिती..............
सुत्केरी जाँच गराएको (छ/छैन)............. छ भने कति पटक...................
बच्चालाई लगातार ६ महिना स्तनपान गराएकोः छ................छैन................
स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको सेवा प्राप्त गरेको (छ/छैन)ः ....

झ) २ वर्ष मुनीका बच्चाको खोपको मात्रा पूरा गरेको
खोप कार्डः छ............ छैन..........नभएको कारण..................

ञ) भिटामिन ए खाएको (छ/छैन)ः ....छैन भने किन? ....
एच.आइ.भी. संक्रमितले ए.आर.भी.ः लिएको..................नलिएको........................

ट) ३-४ वर्षका बालबालिका बाल विकास भर्ना (संख्या)..............

ठ) ५ वर्ष देखि १२ वर्षका बच्चा विद्यालय भर्ना भएका छन् ? संख्या...........

ड) १२ वर्ष देखि १८ वर्षका बच्चा बालक्लबमा सामेल छन् ? संख्या.........

ढ) घरमा काम गर्न बालबालिका राखेको (छ/छैन)

छ भने नाम...........................उमेर................स्थान..............

ण) आफ्नो १८ वर्ष सम्म उमेरको बालबालिका अन्यत्र काममा पठाएको: छ......छैन.......

छ) भने नाम.............................उमेर..................स्थान.....................

त) १ वर्ष भरीमा कसैको विवाह भएको: छ...............छैन................

छ भने: पुरुषको उमेर...........महिलाको उमेर................

थ) घरबाट विद्यालयको दुरी/समय:

	बाल विकास	प्रा. वि.	नि.मा वि.	मा.वि.
दुरी				
लाग्ने समय				

द) बालबालिकालाई घरको निर्णय प्रक्रियामा सहभागी बनाउने गरेको: छ.........छैन.........

खास बालबालिकाको सल्लाहमा गरेको कुनै काम

१...

२.....................................

ध) बालबालिका विरुद्ध घरेलु हिंशा हुने गरेको (छ/छैन)

छ भने कस्तो खालको हिंशा......................................

न) १ वर्ष भरिमा कसैको मृत्यु भएको: छ...............छैन................

छ भने मृत्यु दर्ता गरेको छ छैन ....

छ भने

क्र.स.	नाम	उमेर	देहावसन मिति	कारण

म) घरमा बालबालिकाको लागि खेलकुद/मनोरञ्जनको साधन: छन्............छैनन्.............

छ भने १......................................

२...

३...

४...

प) करेशाबारी : छ.................छैन................

छ) भने विषादी रासायनिक मल प्रयोग: छ............छैन..................

फ) बालमैत्री सम्बन्धी तालिम/अभिमुखीकरणमा कति जनाले भाग लिएको: छ...........छैन.........

भए कति जना.................

घर परिवारबाट बालबालिका स्थानीय तहको योजना तर्जुमा संयन्त्रमा सहभागी छ/छैन? ....

छ भने के मा..............................

ब) बालमैत्री भनेको के हो ल भन्नुस त । उहाँको उत्तर लेख्नुस छोटकारीमा:

भ) घरमुलीको केही जिज्ञासा छन् भने उल्लेख गर्नुस:

१.

२.

बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अनुगमनमा सहयोग गर्नु भएकोमा धन्यवाद ।

मिति:

म) अनुगमनकर्ताको अन्य केही सुझाव भए उल्लेख गर्ने

१.

२.

३.

अनुगमनकर्ताः

क्र.स.	नाम	कार्यालय	पद	हस्ताक्षर